

נמצא כן בספרי הרמב"ם, וכבר הארכתי בזה במקום אחר, ועיין מגילת ספר לאוין [ער"ה] קנ"א.

רש"י ד"ה ליקח. בו חמור כל שהוא. כוונת רש"י דא"כ אפשר בדמי הנבילה יהי' די ליקח בו חמור אחר, לכן כתב רש"י חמור כל שהוא אפילו קטן ורעוע, דאפשר ליקח בדמי הנבילה. ומהר"ש הלוי בחלק א"ח סימן י"ט כתב בענין אחר.

תוספות ד"ה והא הבא. נאמן שמואל סימן כ"ו. דף עט, ב. נימא ליה הב לי ההוא חמורא כו' לא משכחת לה כו'. מחנה אפרים דף ע"ה [שכירות סי' ה'], שער אפרים סימן קל"ב, קרית מלך רב ח"ב ס"ב ע"ב וע"ג [שכירות פ"א], כהונת עולם דף כ"ז [סי' כ"ג].

שובר מניח עליה כסותו. להך גירסא צ"ל מלבד כסות שהוא לבוש בו עוד כסות אחרת מניח (מניח) להחליף, אמנם לר"ח לא ניחא ליה בהכי דאפשר דאין זו חידוש כיון שהוא צריך לו, ולפיכך מפרש כסת שהוא צריך לראשו בלילה, אע"פ שאפשר לומר כי בוודאי ימצא בכל מקות כסת, אפ"ה רשאי להוליכו עמו, ולפי שלכאורא פררושו דכסת הוא הגדול, א"כ קשה למה צריך לו, להכי פירשו דכסת הוא הקטן, אלא שקשה דלפי דברי התוספות כסת צריך יותר מכר, וא"כ למה תנן לקמן דף קיג א ומחזיר את הכר בלילה, הוה ליה למתני ומחזיר את הכסת בלילה כיון דצריך לכסת יותר, אלא וודאי משמע דצריך לכר יותר מכסת.

תוספות ד"ה אי אתה מוצא. שמחת י"ט דף ק"ו ע"ב [סי' כ"ח].

תוספות ד"ה דפרקי' לטועניה בגויה. מרכבת המשנה ח"ג פ"ה דשכירות ה"ד ופ"ו דשלוחין ה"ב.

דף פ, א. השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה. וכתב רש"י: וכל כלי המחרשה לבעל הבקר ונעריה הולכין עם בהמתו. משום דהאי חייב ופטור אכלים קאי, וא"כ צ"ל דהם של בעל הבקר, ומ"ש דנעריה הולכים עמו הוא לאו דוקא אלא שהוא שכרם וכמ"ש התוספות. והוכרח רש"י לפרש כן, משום דאי לא הי' נעריה אלא ששכרן בעל השדה היו הם חייבים כמ"ש התוספות, דהרי הם לא עשו שינוי אלא בעל הבית העמידם במקום שהוא רוצה לחרוש, וא"כ הם חייבים ולא בעל הבית, אבל אם נעריה הם פטורים, מכח שבעל השדה שינה, וכמ"ש התוספות. ואין להקשות דלוקמי' באמת חיוב ופטור על החורשים ולא על בעל הבית ומיירי דבעל הבית שכרם, דהם בכל ענין חייבים דאצלם לא שייך שינוי.

היו בה כל המזמין הללו כו'. עיין ברש"י ומ"ש מהרש"א, ונראה כוונתו דאם נאמר דבכ"ה ה"ג הוי

לא מבלינן קרנא. לשון רש"י מהר"ש הלוי חלק א"ח סימן י"ט, ועיין מנחת בכורים [במסכתין] מ"ז ע"א.

יבש האילן או נקצץ. מרכבת המשנה ח"ג פ"ו דשכירות ה"ה ופ"א דשמיטה ה"ו.

הדרא ארעא למרה. וכתב רש"י וקא כליא קרנא דלוה, הדפיסו כן ע"פ הגהות מהרש"ל, אמנם מהרש"א קיים הגירסא דמלוה, וכן הסכים מהר"ט צהלון בחדושו ע"ש.

מנין למוכר שדהו לם' שנה כו' שנאמר והארץ לא תמכר לצמיתות. וכתב רש"י: כאן פירש לך טעמו של מצות יובל, אלמא אין היובל מוציא אלא קרקע שאם לא היה יובל היתה נצמדת. וכתב במגילת ספר דף קנ"א דיש הוכחה מכאן לדעת הרמב"ן דפסוק דהארץ לא תמכר לצמיתות אינה מגיעה אלא טעם, דאי כדברי הרמב"ם דהוא אזהרה על המוכר שלא ימכור הקרקע לצמיתות, א"כ מנין לנו ללמוד דין זה ולע"ד אין זו קושיא על הרמב"ם, דאע"פ דלהרמב"ם הוא לאו הרי גם לרש"י בפירושו על התורה הוא לאו וקאי על הלוקח שלא יכבשנה, ומ"מ כתב רש"י כאן דהוא נמי טעם, וא"כ י"ל נמי כן להרמב"ם. ועוד י"ל שהרי יובל אפקעתא דמלכא היא וממילא חוזרת שהרי כתיב ושב איש אל אחוזתו, וסבר הרמב"ם דהכי קאמר הגמרא, אימתי אני אומר ושב איש אל אחוזתו בשנות היובל, בזמן שאני יכול לקיים והארץ לא תמכר לצמיתות כגון שמכר סתם או שלא תחליטנו היובל אבל אם בלא"ה לא היתה חלוטה לו שאין אני מקיים והארץ לא תמכר לצמיתות, גם ושב איש אל אחוזתו א"צ לקיים, ועיין ברמב"ם פ"א מהלכות שמיטה [ה"ב], ואדרבה בהכי ניחא טפי, דאי כסברת הרמב"ן דהוא רק שלילה וטעם, ה"ל להקשות הניחא למאן דדריש טעמא דקרא, וכן הקשה שם במגילת ספר, אמנם לפי מ"ש ניחא בין לפירוש רש"י בין לדעת הרמב"ן, מיהו לדעת הרמב"ם י"ל דבאמת אתיא ברייתא כמאן דדריש טעמי' דקרא, וע"ש במגילת ספר.

הב"ע בזמן שאין היובל נוהג. הרשב"א הביא רא"י מכאן מדלא מוקי לה שהתנו שניהם (שלו) [שלא] תחזור ביובל כדרך שהוא מתנה בשמיטה, אלא וודאי דלא מהני תנאי כיון דכתיב והארץ לא תמכר לצמיתות, והרמב"ן דחאה דאליבא דרב קיימינן, וצ"ל דאע"ג דהרמב"ן דחאה מ"מ סבר שהדין כן הוא שהרי בחדושו למכות רפ"ק כתב כן, ואפשר הוא מרא"י אחרת שכתב הריטב"א שהביא בגיטין, ועיין ברמב"ן בהשגותיו למצות ל"ת רכ"ז שכתב בשם הרמב"ם בספר היד דיכול להתנות ביובל שלא יחזירונו כדרך שמתנין בשביעית, וכבר תמה במגילת אסתר דלא

בההיא הנאה דקא תפיס ליה אאגריה. לכאורא נראה דהך טעמא לא בעינן אלא למ"ד דשוכר הוה כשומר חנם, א"כ קשה מ"ש אומן, אבל למ"ד דשוכר הוה כשומר שכר בלא"ה נוחא, וא"כ אנן דקיימ"ל דשוכר כנושא שכר לא צריכין להאי טעמא, ויש נ"מ בזה, דאם נאמר מה"ט דוקא הוה אומן שומר שכר, מעתה אם הקדים לו שכרו דלא שייך האי טעמא לא הוי כשומר שכר, אבל אין לומר דנ"מ אם עושה מלאכה בבית הבעלים דלא שייך האי לא הוי שומר שכר וכמי שפירש רש"י שעושה מלאכה בביתם, דהא וודאי אם עושה מלאכה בבית הבעלים לא הוי עליו שומר כלל דעדיין השמירה על הבעלים, וכ"כ הב"ח ובמחנה אפרים. אמנם הש"ך בר"ס ש"ו כתב דאפילו עושי מלאכה בבית בעל הבית, והנה הנמק"י כתב במתניתין הטעם משום דתפיס אאגרי, משמע דטעם זה קיים אפילו לפי המסקנא, וגם הראב"ן פסק להדיא דאם הקדים לו שכרו לא נעשה שומר שכר, ומוכח מזה דגם הוא סבר טעמא דתפיס ליה אאגרא, וא"כ לפ"ז פשיטא דאם עושה אצל בעל הבית לא נעשה שומר שכר ודלא כהרב ש"ך, ועיין מחנה אפרים דף ע', [שומרים סי' מ"א], משאת משה ח"ג ס"א ע"ב [סי' ט'], שי למורא סימן ט"ו, ובזרע יצחק. ועיין בשיטה מקובצת בשם הרמב"ן דתרוצא בתרא עיקר, ובקונטרסי מנחת עני הארכת, ועיין במ"ל פ"י דשכירות ה"ג ובספר ברך משה דף ס"ט ולהלן [סי' ט"ז].

תנן התם אמר לו שואל שלח ושלחה. צרור הכסף ק"ט ע"א [בליקוטים על ב"מ], תיקון סופרים [שיתוף] מ' ע"א.

תוספות ד"ה דקא תפיס ליה אאגריה הוי שומר שכר. כו' לפי שרוב אומנים עושים מלאכה בבית בעל הבית. עיין בש"ך סימן ש"ו ס"ק א' שכתב דהתוספות לא כתבו כן דמיירי בבית האומן אלא להך מ"ד דהוה שוכר כש"ח, אבל למ"ד דהוה כשומר שכר אף בבית בעלים הוה הדין כן, וכוונתו דלמ"ד דהוה כשומר שכר ל"צ להאי טעמא דתפיס אאגרא, וכבר כתבתי בגמרא כי רבי מהפוסקים סוברי דטעם זה בההיא הנאה דתפס אאגריה קיים לפי המסקנא, ויש לתמוה על הש"ך איך אישתמיטת' לי זה, ועיין בדרישה שם, ועיין בש"ך סימן ע"ב ס"ק ל"ה, ובבית הלוי בקונטרס י"ט בדף השלישי ע"ב.

דף פא, א. סלקא דעתך אמינא שומר חנם נמי לא הוי כו'. וכתב רש"י דה"א דכי קאמר גמרתיו אינו רוצה להיות עוד שומר, לפיכך קמ"ל דכוונתו באמרו גמרתיו דאינו תופסו עוד על שכרו, אבל לעולם לא סילק עצמו משמירתו, ומשמע לפ"ז דהיכא דאי

מקח טעות (אין) אנו מפרשי' דהבירייתא נמי איירי בהי' בה כל המומין הללו ולא כמו שפירש רש"י דאין בה רק מום אחד, וסבר דמדהא ליתא הא נמי ליתא, אלא מיירי בהי' בה באמת כל המומין הללו, והוא טוען שלא הקפדתי רק על האחד אלא שהוא טוען ניהי שלא היה יודע בוודאי שאין בה כל המומין הללו, מ"מ היה חושב (שיהי') שאין בה כל המומין ולכן לא בדק אפילו על זה שהוא מקפיד, ונמצא דעיקר הספק אם פירוש הבירייתא הוא דוקא בשודע מקצת המומין, דליתנינהו, הוא דאמרינן מדהא ליתא אחרניא נמי ליתא, או מיירי אפילו הי' בה כל המומין הללו באמת אלא שהוא לא בדק וסבר ממילא דליתנינהו, ועיין בארוכה בקרית מלך רב ח"א דף ר"ה על הסוגיא [מכירה פט"ז ה"ו].

תבואה והביא עליה תבן. עיין בזרע יצחק, ובזקן שמואל דף קע"ד [שוכר סי' ש"ז].

אביי אמר קשה כמשאוי. זקן שמואל דף קע"ד [שם].

דף פ, ב. קב לכתף כו'. וכתב רש"י: לקמן פריך והרי הוא בן דעת. והקשה מהר"ש הלוי בחלק א"ח סימן כ' דהרי הקושיא לפנינו היא, ובאמת כן דרך רש"י בכמה מקומות, והרב מהר"ש הלוי כתב כמה דרכי'. ולתרוץ דברי רש"י אפשר לומר שכוונת רש"י לומר דלא כרבא, דמיירי לענין שכר, וא"כ ל"ק כלל הא בן דעת הוא, ורבא לא מוקי לענין נזק דדוחק הוא בעיניו לאוקמי דוקא כשחבטו, לכן כתב רש"י דליתא לדרבא אלא דמיירי לענין נזקי, ובאמת מקשה הגמרא אי בן דעת הוא, וצריך לתרצה כמו שתירץ הגמרא, וא"כ דעת רש"י כהרא"ש דאביי ורב אשי חולקי' על רבא ואין הלכה כרבא, ועיין מ"ש הב"ח בפירוש דברי הרא"ש, ואחר המחילה דבריו דחוקין.

כל האומנין שומרי שכר הן. מרכבת המשנה ח"ג פ"ו דשלוחין ה"ב.

טול את שלך והבא מעות שומר חנם. עיין לעיל מט, א תוס' ד"ה אלא אפילו ומ"ש שם, ועיין מחנה אפרים דף ס"ד ס"ה [שומרים סי' כ"א], בני אהרן סימן פ"ח, תיקון סופרים [פקדון] ע"א ע"ב, פרי האדמה ח"ב דף קכ"ו ע"ד [מלוה פי"ד] ובסוף קט"ו ע"ב [שאלה פ"ג ה"א].

שומר לי ואשמור לך. עיין ב"ב מג, ב תוס' ד"ה דאמר שומר לי.

רבי יהודה אומר כשומר שכר. עיין מ"ש רש"י, ומ"ש בבית הלוי בסוף קונטרס ח' בדברי רש"י, ואין דבריו מוכרחי' וע"ש.